

ÎNCERCĂRI ȘI REALIZĂRI IN ACTIVITATEA CULTURAL-EDUCATIVĂ LA MUZEUL ȚĂRII CRIȘURILOR

de SEVER DUMITRAȘCU

La 17 ianuarie 1971 a fost deschis în clădirea sa actuală — un palat în stil baroc din sec. al XVIII-lea, recent restaurat — Muzeul Țării Crișurilor, cu trei din expozițiile sale de bază : istorie, artă populară și artă.

Instituție de artă și cultură, avînd ca sarcină principală primordială, muzeografică, inventarierea, salvarea, conservarea, păstrarea și valorificarea pentru marele public a patrimoniului real și virtual din Țara Crișurilor (de pe Crișul Alb, Negru, Repede și Barcău), Muzeul Țării Crișurilor are ca punct de pornire o colecție muzeală cu o vechime de peste un secol și activitate muzeografică, aproape neîntreruptă (cu local propriu), de peste opt decenii. Muzeul orădean funcționează cu patru secții : științe naturale, istorie, etnografie și artă — cea de a patra expoziție de bază, de științe naturale, fiind prezentată publicului abia în iunie 1973 — și încearcă, prin activitatea sa științifică, muzeografică și cultural-educativă complexă, să devină o veritabilă enciclopedie vie a cercetării și prezentării naturii, civilizației și culturii din Crișana, păstrătorul peste ani a creației poporului nostru din aceste părți ale patriei.

La baza activității sale muzeografice stă cercetarea științifică în mai multe domenii : paleontologie, ornitologie, botanică, arheologie, istorie, etnografie și istoria artei. Se urmărește, prin cercetări și achiziții, îmbogățirea patrimoniului real și sondarea concretă (prin cercetări de teren și inventariere) a patrimoniului virtual. Cercetările științifice efectuate pe teren, în laboratoarele de cercetare și restaurare sînt prezentate publicului din țară și de peste hotare prin trei serii de publicații științifice : a) ghiduri și cataloage, pliante, ilustrate, seturi de diapozitive ; b) culegeri de studii și comunicări : „Nymphaea“ (șt. naturale), „Crisia“ (arheologie, istorie), „Biharea“ (etnografie, artă) ; c) monografiile (biologie, arheologie, istorie, etnografie, artă).

Pe temeiul patrimoniului real (peste 30 000 de poziții de inventar, cu un număr important de piese, dintre care multe sînt unicate, prezentînd o valoare deosebită în muzeografia românească și chiar europeană), a investigării celui virtual și a cercetărilor științifice efectuate și consacrate, Muzeul Țării Crișurilor și-a organizat relațiile sale cu publicul, adică activitatea sa cultural-educativă.

A. Forma cea mai răspîndită de educație muzeistică o constituie organizarea de expoziții : expoziții permanente (șt. naturale, istorie, etnografie, artă) ; expoziții temporare (comemorative) ; expoziții volante (itinerante).

1. Pe baza unui program muzeo-pedagogic, mereu îmbunătățit, sînt valorificate expozițiile de bază, în conexiune cu o sală amenajată în vederea proiectării

de diapozitive și diafilme, proiectare însoțită de o expunere și continuată de vizitarea secției sau sălilor adecvate din muzeu, momentul respectiv devenind o verigă a programului de vizitare a muzeului.

Expoziția de bază a secției de istorie, în care este prezentată istoria civilizației și culturii din Țara Crișurilor, lupta pentru dreptate socială și libertate națională, istoria mișcării muncitorești și comuniste din județul Bihor, constituie cadrul următoarelor acțiuni din afara programului obișnuit de vizitare: a) primirea de noi pionieri în rândurile organizației județene a pionierilor; b) primirea de noi uteciști sau înmînarea carnetelor de U.T.C.; c) desfășurarea unor ore de istorie, a cercurilor profesionale ale elevilor, desfășurarea unor ore de dirigiență, ținute de profesori-diriginți sau de muzeografi.

În acest sens există o colaborare concretă între muzeu, Organizația județeană a pionierilor, Comitetul județean și municipal U.T.C. și Inspectoratul Școlar județean Bihor. Cu ocazia sărbătoririi a 25 de ani de la înființarea organizației pionierilor, muzeografilor au ținut 3 comunicări pe tema relațiilor dintre Muzeu și școală, iar la Muzeul Țării Crișurilor s-a organizat expoziția expedițiilor pionierești din 1973, în Munții Apuseni.

Tot expoziția de bază a secției de istorie mai oferă cadrul pentru desfășurarea intuitivă a unor lecții de învățămînt ideologic, a unor teme din istoria patriei pentru elevii de la liceele din oraș, pentru *militarii* de la diferitele unități militare, pentru cursanții sau activiștii Școlii Interjudețene de partid, a altor categorii de oameni ai muncii care solicită serviciile personalului nostru și cadrul acestei expoziții, pentru înțelegerea adecvată a istoriei patriei, pentru sădirea în mințile oamenilor a patriotismului și respectării civilizației și culturii altor popoare, pentru fortificarea conștiinței lor socialiste.

2. La sediul muzeului au fost deschise periodic expoziții temporare, mai ales cele ale secției de artă: expoziția de grafică veche; expoziția de grafică Leon Alex.; expoziția de grafică Balogh István, cu *valorificarea* unor piese din patrimoniul muzeului sau a unor primite din partea colecționarilor din oraș, atrăgîndu-se astfel un numeros public amator de artă la muzeu. În același sens amintim publicarea unor *cataloge*, *afișe* și *invitații* pentru toate cele trei expoziții, ce urmează, de altfel, a fi itinerate și la alte muzee din țară. Astfel expoziția de grafică Balogh István a fost prezentată publicului bucureștean în sălile Muzeului de Artă al R.S.R., unde a fost văzută de peste 10 000 de persoane (public înregistrat).

Tot expoziții cu caracter temporar au fost și cele organizate în colaborare cu Oficiul pentru organizarea expozițiilor București, Comitetul pentru cultură și artă al județului Bihor, Uniunea artiștilor plastici filiala Oradea: expoziția pictorului francez E. Pignon; expoziția de pictură și sculptură a artiștilor maghiari din Debrețin (R. P. Ungară); expozițiile județene de artă plastică a filialei din Oradea a Uniunii artiștilor plastici.

3. Expozițiile jubiliare (comemorative), deschise la sediu sau organizate de muzeu în incinta altor instituții din orașul Oradea, au atras în jurul lor puternice dezbateri din partea participanților, polarizînd atenția opiniei publice din județ asupra lor. Amintim astfel următoarele expoziții: expoziție în cinstea aniversării Republicii (decembrie 1972), prezentată la Cabinetul județean P.C.R.-Bihor și uzina „Înfrățirea”; expoziția „125 de ani de la revoluția din 1848 în țările române”, al cărui vernisaj s-a făcut în holul mare al Casei de Cultură a Sindicatelor din Oradea (15 mai 1973); expoziția „125 de ani de la luptele pompie-

rilor din Dealul Spirii" (în colaborare cu pompierii și Arhivele Statului din Oradea), prezentată la Casa de Cultură a Sindicatelor din Oradea; expoziția „300 de ani de la nașterea lui Dimitrie Cantemir”, deschisă în holul Muzeului, ca un preambul al vizitării secției de istorie.

Aceste expoziții (cu excepția celei în cinstea pompierilor) au fost prezentate în *uzine* sau *itinerante* în județ: la uzina „Infrățirea” a fost prezentată expoziția în cinstea Republicii, susținută de o expunere a unui muzeograf, și care a stîrnit un viu interes în rîndurile muncitorilor cunoscutei uzine orădene; la uzina „Alumina” a fost prezentată expoziția dedicată revoluției din 1848 în țările române, urmată de o dezbateră a muzeografilor asupra revoluției din 1848, urmărită cu viu interes și cu participare *directă* la discuții a tinerilor muncitori de la această uzină. Aceeași expoziție a fost itinerată la Salonta, Tinca și la Școala Interjudețeană de Partid din Oradea.

4. Un alt număr de expoziții volante (itinerante) au fost pregătite și prezentate publicului din *uzine* sau *din localitățile județului*, pe baza unui itinerariu dinainte stabilit: expoziția „Grafica militantă românească”, prezentată la uzina „Sinteza”-Oradea, Fabrica de sticlă Pădurea Neagră, Tulca, Marghita; expoziția „Portul popular bihorean — românesc și maghiar” prezentată la fabricile Miorița, Solidaritatea, Fabrica de zahăr din Oradea; expoziția „Noul oglindit în arta populară”, itinerată în județ, la Salonta, Valea lui Mihai, Popești; expoziția „Ocrotirea naturii”, prezentată la Oradea (în diferite instituții), la Dr. Petru Groza, Nucet.

Expozițiile Muzeului Țării Crișurilor dintr-un singur an de activitate au încercat și în majoritatea cazurilor au reușit să atragă *nu numai noi vizitatori la muzeu* sau o revedere a muzeului, ci să *ducă muzeul* în rîndul *muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, elevilor, soldaților, studenților*, cu scopul de a le prezenta istoria și cultura poporului nostru, cu scopul de a-i face să se identifice cu acestea să-i ajute în munca de fiecare zi, în îmbogățirea cunoștințelor, pentru a-i atrage și pe această cale la muzeu, căruia să-i devină vizitatori permanenți.

B. Pe lingă prezentarea expozițiilor sale, unde o primă inovație pentru Muzeul nostru a fost prezentarea *în uzină a expozițiilor*, ne-am străduit să experimentăm și alte posibilități de dialog cu publicul, după categorii profesionale și eventual de vîrstă:

1. *Brigăzi muzeistice complexe*, compuse din biologi, istorici, arheologi, etnografi, critici de artă, s-au deplasat în diferite localități ale județului — Ucuriș, Olcea, Vișoara, Cefa, Cociuba Mare, Girișul de Criș —, angajînd discuții în *sătenii*, la *Căminele culturale*, pe baza prezentării unui material muzeografic, piese originale sau diafilme, diapozitive, vernisajul unei expoziții itinerante.

2. *Seri muzeistice*. În colaborare cu orchestra de cameră a Filarmonicii de Stat din Oradea și invitînd artiști de seamă ai vieții noastre muzicale — Emilia Petrescu, Ștefan Ruha, Ion Costea — au fost prezentate *lunar* concerte de muzică de cameră preclasică și clasică în sala mare a Muzeului Țării Crișurilor, antrenînd astfel muzeul în viața muzicală a orașului și atrăgînd la concerte un public numeros, din care 75% sînt tineri.

3. *Recitaluri de muzică populară*. În sala mare a secției de etnografie au fost organizate periodic recitaluri de muzică populară, cu concursul orchestrei de muzică populară a Filarmonicii din Oradea și a artiștilor Florica Ungur, Maria Haiduc, Patka Etelka. La aceste recitaluri (ținute duminica în timpul programului

de vizitare a muzeului) au fost invitați muncitori (de la Atelierele C.F.R., fabrica „Miorița”, fabrica „Solidaritatea”), *elevi* (de la școala generală nr. 14, liceul „Al. Moghioroș”, liceul pedagogic), *soldați* (pentru colaborarea avută în salvarea, de plantele parazitare, a nufărului de la Băile Felix).

4. Muzeele memoriale Ioslf Vulcan și Ady Endre au oferit cadrul pentru ține-rea unor cenacluri literare ale elevilor sau poeților din Oradea.

Am încercat și alte forme de activități culturale, educative, care încă nu au fost bine încheiate și nu s-au realizat concret: 1) seri de poezie românească contemporană; 2) concursul-anchetă între elevi, studenți, militari „Ce am văzut la Muzeul Țării Crișurilor” pe baza unei fișe special întocmite; 3) perfectarea unui program muzeo-pedagogic concret cu Organizația județeană a pionierilor, și evident, *continuarea sau abandonarea* unora din activitățile care nu dau roadele scontate sau sînt ocolite de public; 4) sondarea publicului asupra acțiunilor cultural-educative prezentate de muzeu și asupra a ceea ce dorește să vadă în Muzeul nostru — pe baza unei *anchete sociologice* ce o vom întreprinde în 1974.

Din cele arătate mai sus se desprind cîteva din coordonatele activității noastre cultural-educative, înscrise pe fîgașul deschis larg întregii noastre munci de programul ideologic al partidului nostru: a) deschiderea muzeului spre public și transformarea lui într-un veritabil *centru social* al vieții politice, culturale, științifice a orașului Oradea și județului Bihor; b) ducerea *muzeului între oameni, la oameni*, în uzine, în sate, în instituțiile de *învățămînt și cultură*, pentru deschiderea *unui dialog viu* asupra istoriei, civilizației, culturii și politicii noastre actuale interne și internaționale, pentru îmbogățirea vieții lor spirituale și pentru *atragera lor la muzeu*; c) continuarea și încheierea unui program *muzeo-pedagogic* în activitatea cu pionierii, elevii școlilor profesionale, a elevilor din licee și a studenților.

Aceste forme de activitate sînt fundamentate științific, în urma unui vast program urmărit de Muzeul Țării Crișurilor în întreaga Crișană, pentru valorificarea patrimoniului real și virtual după cum urmează: a) întocmirea repertoriului monumentelor naturii, arheologice, istorice, etnografice și arhitectonice de pe Crișuri și Barcău; b) intrarea în lucru a monografiei ecologice a văii Erului-Barcău; c) intrarea în lucru (cu sprijinul studenților) a monografiei etnografice a Crișului Negru; d) cercetarea arheologică a cetății de la Biharea și a altor obiective privind istoria prefeudalismului și începutului feudalismului în Crișana; e) cercetarea istoriei mișcării muncitorești, socialiste și comuniste din Bihor.

Aceste cercetări și acțiuni cultural-educative vor argumenta contribuția Muzeului Țării Crișurilor din Oradea la viața politică și social-culturală a județului nostru, vor fi cărămizile modeste plămădite de colectivul muzeului nostru (cu un personal științific de 25 de persoane, inclusiv Muzeele memoriale I. Vulcan și Ady Endre) la edificarea conștiinței socialiste a locuitorilor din județ, pentru prezentarea științifică și demnă a civilizației și culturii din Crișana în fața celor care ne vizitează de peste hotare.

Nu putem încheia aceste rînduri — despre încercări și viitoare încercări — fără a aminti că Muzeul nostru — școală în afara școlii — se bucură de o prețuire cinstită în rîndul copiilor și tineretului din județ, floarea viitorului nostru, cărora le insuflează resorturile patriotismului nostru socialist, respectul demnității umane de pretutîndeni, respect ce-l impune civilizația și cultura poporului nostru, lupă sa pentru dreptate socială și libertate națională.

**DES EXPÉRIENCES ET DES RÉALISATIONS DANS L'ACTIVITÉ
CULTURELLE-ÉDUCATIVE AU MUSÉE „ȚARA CRIȘURILOR“****— Résumé —**

L'auteur présente l'activité culturelle-éducative du musée „Țara Crișurilor“ de la ville d'Oradea, tant celle traditionnelle comme : des expositions permanentes (histoire naturelle, histoire, ethnographie, art); exposition itinérantes, celles dernières étant présentées au public des usines, clubs, maisons de culture du municipe de Bihor et d' Oradea; comme aussi des formes nouvelles d'activité: des équipes complexes de muséographes pour des villages; des soirées de musique préclassique et classique dans le musée, soutenues par l'orchestre de musique de chambre de la Société Philharmonique d'Oradea; des programmes de musique et de chansons populaires.

On présente aussi certaines expériences du musée „Țara Crișurilor“ d'Oradea pour l'enrichement du programme musée-pédagogique en vue d'obtenir un dialogue plus productif avec le public en employant raisonnablement les recherches du musée en valorisant d'une manière intelligente le patrimoine muséal.